

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő, Kis-Mester utca 1382.</p>
--	---	--

Egyházi kérdéseink a helyi sajtóban.

A hírlapirodalomnak, nevezetesen a napi sajtónak figyelme az állami és társadalmi lét mindazon kérdéseire kiterjed, sőt kell hogy kiterjedjen, a mely kérdések a társadalmi nagy közérdekkel bármi kapcsolatban állanak. — Kiterjed ez alapon az egyház és iskola ügyeire is, és mind a politikai, mind a közmívelődési lapoknak az egyház, különösen a protestáns egyház annál nagyobb köszönettel tartozik, minél többet foglalkoznak vele, ha ez jóindulattal és ügyértelemmel történik. Különösen városunkkal és városunkban a protestáns egyháznak és iskoláknak olyan sajtóságon összeferrott, történelmi több százados theokratikus alapon fejlődött összeköttetései vannak, a melyeknél fogva — nem számítva a protestáns ember kötelességszerű részvételi jogát egyháza ügyeiben, — mind az iskola mind az egyház a mi közönségünket igen közelről érdeklik. És bármelyik helyi lap csak legnemesebb feladatát teljesíti, midőn egyházunk és tanításügyünkről közönségét tájékoztatni kívánja.

Azonban épen az egyház és iskolára nézve vannak bizonyos a dolog természetében gyökerező kiméleti és diskretionális tekintetek, a melyeket minden lap, hacsak — mint némely socialista lapok — irányuknál fogva nem foglalnak el az egyházzal és a vallással ellentétes álláspontot, szem előtt szokott tartani. Tehetné-e például egy lelkiismeretes lap, hogy iskolai kihágásokat, az azok feletti fegyelmi eljárást, a tanulók ezen eljárás miatti netaláni panaszait stb. épen olyan nyilvánossággal tárgyalja, mint a büntetőügyi, törvényszéki vagy rendőrségi eseteket és botrányokat. Illendő volna-e p. o. egy közmívelődési kérdésekkel foglalkozó ujságnak az egyház szertartásait, kormányzási bevett szokásait épen olyan tekintet nélkül bírálgatni, mint a hogy tartózkodás nélkül bírálhatja a közigazgatási, városi és közegészségi stb. ügyeket és állapotokat? Azt hisszük nem; és pedig nem azért, mintha az egyház, legalább a mi protestáns egyházunk csalhatatlanságát, vagy az iskola más intézetek felett kiváltságos

helyzetet igényelne magának, hanem azért mert az emberek lelkiismerete, vallásos hite és szertartásai, továbbá az ifjuság nevelése és tanítása már magukban véve kényesebb természetűek.

Nem is igen lehet általában a helyi sajtó ellen panaszkodni, hogy az egyházi és iskolai dolgok közlésénél a szerkesztésben mindenütt respectált, és ismétlem a dolog természetében gyökerező tekinteteket figyelmen kívül hagyná. De a legutóbbi időkben még is jelent meg helyi lapjainkban egy pár olyan közlemény, a melynek alkalmából néhány megjegyzést kell tennünk, a nélkül hogy czáfolgatások vagy a polemizálás mezejére lépünk.

Egyik ugyanis a mult egyházkerületi gyűlés alkalmával theologiai intézetünkön egyik tanári szék betöltését politikai indokokkal hozta kapcsolatba; hogy tévesen mutatja az, hogy pár nap mulva maga közölte a dementit. — És kérdés, nem lehetett sőt nem kellett volna-e azt az egész cikket elkerülni a lap hitele érdekében? s mi által lehetett volna és lehet ezentulra az ilyen félreértéseket elkerülni? Feltéve hogy az egyház és iskola iránt, a mint ezt kétségbe vonni nem akarjuk, megvan az illető lapban a jóindulat, az által hogy jó informatiókat szerez. — Ha e sorok írója azon kellemetlen helyzetbe jutna, hogy egy operai előadásról vagy egy tiszaszabályozási gyűlésről kellene tudósítást írnia, bizonyára megkérne valakit, a kiről tudja, hogy tud a dologhoz, a maga tudósításának átnézésére. — És valjon egy idegen vallásu hírlapíró, ki a protestáns ügyfolyamatnak még csak nomenclaturáját sem ismerheti, adhat-e még a legjobb akarat mellett is alapos és hű tudósítást, p. o. egy superintendentialis gyűlés lefolyásáról Vagy lehet-e rábizni iskolai és egyházi ügyekről szóló cikk megírását olyan valakira, a kinek képzelő tehetsége a politikai agitatókban annyira fel van izgatva, hogy minden bokorban és fűszálban kormányt és Tisza Kálmánt lát.

A jó informatiót pedig nem nehéz megszerezni. Ime például egy módja. Lapunknak 4 név van aláírva mint szerkesztő és szerkesztő társ; biztosíthatjuk a helyi lapo-

kat, hogy akármikor kerestetnek meg, szívesen adnak felvilágosítást, tájékoztatást már csak az ügy érdekében is.

Mit mondjunk egy másik helyi lapnak egy másik cikkről, a melyben a debreczeni egyház által fentartott felsőbb leányiskoláról oly meg gondolatlan könnyelműséggel nyilatkozik. Ha nem egy megnevezett intézetről volna szó, még valahogy el lehetne olyanféle tréfának fogni, a mi némely sikamlós és léha operette szövegben előfordul, de így felemlítve csak azt lehet óhajtánunk, hogy a lap irodalmi színvonala magasabbra emelkedjék.

Ezeket részint egyházi és iskolai ügyeink, részint a helyi sajtó érdekében jóakarattal mondottuk el, szíves figyelembevételt remélve.

G—n.

Középiskolai tanárképzés.

(Folytatás.)

Morális szempontból is egészen más mérték alá esik a tanár, mint más pályán foglalkozó szakember. — Az építész jellemhibáit nem örökli az összedőlt épület, a doktorét a halott, az ügyvédét az elvesztett per, — sem arra nem ragad rá, a ki vele építettett, gyógyította magát vagy rá bízta a perét. — De a tanárét nagyon sok esetben örökli a tanítvány s örökli olyan észrevehetetlenül, hogy még meg sem lehet oltalmazni tőle. — Azt se gondoljuk, hogy a mely jellemhiba már nagy kárt okozhat a tanulóknak, azért a tanárt el lehetne mozdítani hivatalától. Ki fogja p. o. a gyermekek által már jól felismert igazságtalan bánásmódot, guny- és csufolódás tárgyává tehető magaviseletért, apróbb kapzsiságért, a tanítás körüli lelketlen eljárásért eltávolítani a tanárt, ha mind e hiba csak oly mértékű, hogy feltűnővé botrányossá nem lesz? Ezer esetet hozhatnánk fel ilyen fajtát, ha részletezés volna a célunk. — És mind ebből az következik, hogy úgy tenni tanárrá valakit, hogy semmi biztosítékunk se legyen szorgalma, lelkiismeretessége, jelleme, egyszóval egyénisége felől, s megtenni e mellett még tehetségére való tekintet nélkül, egyedül a Cursuson töltött évek számát s az elsajátított ismeretek mennyiségét vetve latba: bizonyára nem mondható teljesen sikerült eljárásnak s nem állítható feltétlenül követendő példa gyanánt mások elé.

És bár eddig nálunk reformátusoknál egyedül a leendő tanár egyéniségére volt suly fektetve, de mivel arra aztán a legtöbb esetben kellő suly volt fektetve, a mennyiben legalább az iskolák tekintélyes többségében oly egyének állítottak be tanárokat, kiknek kiválóbb tehetsége, becsületes jelleme és szorgalmáról egész addigi életük közvetlen megfigyelése útján nyert több oldalú tapasztalat nyújtott biztosítékot, azért merjük mi azt mondani, s azért hiszi minden ellenkező beszéd daczára a nagy közönség, hogy a mi iskoláink — a tanítás eredményét általában tekintve, daczára tanáraik okleveletlen voltának, ez idő szerint még kiállják a versenyt akár az állami, akár más felekezeti intézetekkel.

Távolról sem azt jelenti ez, a mire jóakaróink szíveskednének magyarázni, mintha mi ezt állítanánk, „hogy a

protestáns tanár már születésénél fogva felsőbb lény, mint a nem protestáns — Csak annyit jelent, hogy jobban meg van válogatva. — Azért hogy én ősi módon egy szántásba vetem a buzát, sem gözekém, sem sorvetóm, sem alagcsövezetem, de még a földem sincs rendszeresen művelve, mégis lehet olyan buzám, ha kiszedegetem a termésem szépét, mint a teljesen okszerűen működő szomszédnak, de a kinek a termését meg sem rostálták jól, nem hogy megválogatták volna. — Mindenki tudja, hogy p. o. a róm. kath. kántorok csaknem kivétel nélkül gyönyörűen énekelnek s más felekezeti énekvezéreknek bizony magasan felette állanak, de azt mégis bajos volna állítani, még ha az ember apróra tudja is a Mill Stuart logikáját, hogy a róm. kath. kántor már születésénél fogva felsőbb lény, mint a nem katolikus. Nem az a, csak jobban meg van válogatva. És talán épen e felhozott példa jelölhetne utat a középiskolai tanárképzés miként intézésére vonatkozólag is. Arra tanít e példa s méltó megtanulni belőle, hogy meg kell válogatni az embert s gondoskodni kellő kiképzéséről. A kettő együtt lesz egész; akar úgy járunk el, mint a reformátusoknál, kik kiválogatják embereik javát, de — még eddig legalább — nem gondoskodnak a kellő kiképzésről, akár úgy, a hogy tesznek az állami intézetek, melyek megnyitják minden utját a képzésnek, de nem válogatják meg a képzendő ember anyagot, egyformán hibázunk, egyformán félszeg lesz az eljárásunk.

Tudom, készen vagyok reá, hogy e nyilatkozat nem csak vakmerőnek, hanem nevetségesen együgyűnek is fog feltűnni igen sok ember előtt: de úgy hiszem, azért épen olyan igaz marad. Mert aligha itt nem rejlik a gyökere, azoknak a szigorú és nagyon feltűnően indokolt megrendszabályozásoknak, melyeknek újabb időben tanui valánk, azoknak a nálunk példátlan visszaéléseknek, melyeknek ha felemlítettnek, egyszerűen agyonhallgattatás az osztályrészök. Pedig hogy vannak, annak aligha lennének csipősebb bizonyítékára, mint hogy még azok is, a kik ignarusoknak nevezik azokat, kik elég vakmerőek hinni, hogy a budapesti egyetem mellett tanárképző intézet csak a 70-es években állítottatott, holott ugyanazon egyetem tanárvizsgáló bizottságát már a 60-as években kapott, (a mi pedig Mill Stuart szerint — valószínűleg teljesen egy és ugyanaz), ezek is, mondom, mélységesen hallgatnak a felemlített hibák felől.

Valószínűleg látják a felemlített félszogséget magok a tanárképző körül intéző szerepet játszó egyének is. Különb (legalább mi, consortes ignari) alig tudnánk mire magyarázni azt a törekvést, hogy a tanárképzés bentlakással hozassék kapcsolatba, azon egyenesen kimondott célból, hogy a növendék sereg növelésére lehessen hatni.

Ha sikerül meglelni a hatás módját, ezzel okvetetlenül nagyot fog lendülni az állami tanárképzés ügye, de még akkor is fenmarad ama másik nehézség, hogy a kire nem lehetett hatni, vagy a ki szellemi adományai korlátoltsága miatt nem a tanári pályára való, hogy távolíttassék el onnan? Egyedül erre a pályára készült, törvényellenes kihágást el nem követett, a vizsgálat követelményeinek megfelelt, hova tegyék? pedig a ki közelebről tanulmányozta, látja, hogy soha sem lesz belőle valamire való tanár!

És mert e bajon nekünk szegény felekezetnek jóval könnyebb segíteni, mint a hatalmas államnak, azért vagyunk

mi „elég bátrak reményt meríteni arra, hogy majd a mi tanárképzésünk jobb lesz“ az államinál. Különb — mellékesen mondva — talán nem is épen ilyen fenhangon beszélünk mi. Egyszerűen annyit mondtunk: magatok mondjátok, hogy tanárképző intézetetek nem felel meg a célnak, 10 év alatt már harmadszor tataroztátok s most sem találjátok jónak, mi rendelkezünk olyan eszközökkel, a melyek nektek nem állanak rendelkezésetekre, bár elismerjük, hogy másokkal meg, különösen a melyeket az anyagi erő nyújt, mi nem bírnak, nekünk felekezeti szempontból is szükségünk van arra, hogy tanárainkat magunk képezzük, ti általatok elismert jogunk is van hozzá: engedjétek, hadd használjuk mi is törvényadta jogunkat, hadd tegyünk kísérletet mi is; a mi nektek saját beismerésetek szerint is, többszöri próba után sem sikerült, hátha jobban fog sikerülni nekünk?

De hiszen épen az a bökkenő, miszerint lehetetlen, hogy a ref. tanárképzés „minuendo licitatio“-vá ne legyen s a tanári vizsgálat az „érettségi vizsgálat“ színvonalára ne süllyedjen, bármi szoros állami felügyelet mellett; — vagy pedig az újabb hanglépték szerint: magoknak a protestánsoknak az érdekében sem célszerű a tanárképző felállítás, mert tönkre teszik középiskoláikat stb. stb.

(Folyt. köv.)

Igehirdetés, a reformátusoknál.

(Vége.)

A vasárnapi istentisztelet szerintem sem maradhat el csak azért, mert az illető lelkész beteg vagy otthon nincs. De úgy vagyok meggyőződve, miszerint ilyenkor az istentiszteletet könyörgés és bibliaolvasás által is lehet a lelkészt helyettesítő tanító által végeztetni. — Ha az egyház tagjai igazán éheznek és szomjuhozak az Isten igéjének hallgatását: ez az éhség és szomjuság csak növekedik és semmiképen sem csökken az által, hogy néha-néha kielégítetlen marad. Csak hogy az aztán itt a legfőbb s törvény által is megállapítandó dolog, hogy a lelkészek ne feküdjenek le vasárnap, mihelyt kissé rosszul érzik magokat, — ne járjanak vasárnap vásárookra s látogatóba, s általában, hogy vasár- és ünnepnapokon otthon legyenek s e napokon az igehirdetés legyen az ő egyedüli hivatalos teendőjük. A ref. lelkészeknek a legnagyobb önmegtadással kell lemondaniuk arról, hogy nekik, közönséges értelemben, vasár- és ünnepnapjuk legyen.

Szívesen elismerem, hogy ünnepeken nagyon terhelő négyszer, sőt néha hatszor is prédikálni. De ezen lehet tágitani, csak akarni kell. Ünnepe első napján délelőtt, mikor t. i. urvacora osztás van, ott a hol csak egy a lelkész s a hova legátus nem jár, sőt szerintem bárhol is, a predikáció mindig elmaradhatna. Elég az agenda, mely ugyanis mindig az illető ünnep céljához van alkalmaztatva, és az urvacora ki szítása. Népes egyházakban így is délig eltart az istentisztelet. — Délután aztán prédikáljon a lelkész, valamint ünnep második és harmadik napján is, de csak délelőtt; délután elég ha csak könyörgés és bibliát olvas.

Azon körülményt, hogy az ünnepeken négyszeri, sőt hatszori predikálást megszokott nép ezt nehezen fogná zúgolódás és elégedetlenség nélkül tűrni, — tekintetbe egyáltalában nem venném. — Eljött az ideje, hogy megértessük már azt az egyház tagjaival, miszerint a lelkészi hivatal

legfontosabb végzendője nem a kereszteleés, esketés és urvacora-osztás, — hanem sokkal inkább az igehirdetés, s ha amazokat csak lelkész végezheti, ezt sem végezheti ezentul bárki is, mint, fájdalom! — végezte eddig.

Ha pedig az „egyetemes papság“ esszméjét úgy fogjuk fel, hogy az evangéliumot bárki is hirdetheti, a ki egy predikációt el tud szónokolni, — nem látom át, hogy miért áldozik az egyetemes egyház évenként annyit azért, hogy képzett lelkészei legyenek, sőt általában azt sem értem, hogy mi szüksége van akkor az egyháznak külön lelkészi hivatalra. Hiszen azt talán senki sem hiszi, hogy nagyobb képzettség s hivatottság kívántatik a kereszteleés, esketés, és az urvacorának gépies kiosztásához, mint az igehirdetéshez. És, ha ez utóbbiban olyan könnyen helyettesítheti magát a lelkész, miért nem helyettesítheti magát a lelkész épen olyan könnyen amazokban is?

Nyuljunk kebelünkbe s valljuk be tartózkodás nélkül, hogy a lelkészi tekintély alászállásának s általában a vallás-erkölcsi élet hanyatlásának valódi legfőbb okát azért nem lehetett kinyomozni, mert nem ott kerestük azt a hol van, nem önmagunkban, hanem önmagunkon kívül. — Én 14 éves tapasztalat által erősített meggyőződésből állítom, hogy a lelkészi tekintély azért hanyatlott nálunk oly feltűnően alá s azért süllyedt a vallás-erkölcsi élet is, mert mi lelkészek éretlen gyermekek s mindenféle mesterlegények s kicsapott diákokból lett, szóval hittanszaki tudományokat csak hírből ismerő tanítók által is helyettesítettük magunkat, a mi legfőbb és legfontosabb tisztünk — t. i. az igehirdetésben.

Erős és rendíthetetlen meggyőződés, hogy a ref. lelkészi hivatal méltósága, tekintélye és hatalma az igehirdetéssel áll vagy esik, — a szerint a mint az ige hirdetői csak lelkészek s a lelkészi pályára rendszeresen készülő vagy az arra már elkészült lelkészjelöltek lesznek, — vagy pedig továbbra is megengedi az egyház, hogy az igét olyanok is hirdessék, a kik arra sem hivatással, sem képzettséggel nem bírnak, sem arra megbízatást az egyetemes egyháztól hivatalosan nem nyertek.

Vajha mások s nálam avatottabbak is felemelnék hatályos szavukat ez igen fontos tárgyban, hogy e legfőbb lét-és életkérdés kellőleg megvitattatnék a zsinat előtt!

Ágya, 1881. ápril 21.

Nagy Sándor,
ref. lelkész.

A tiszántuli ref. egyházkerület közgyűlésének közérdekű tárgyai Május 2—7-ig.

(Vége.)

Révész Imre emlékének megörökítése tárgyában határozatott, hogy önkéntes s egyszer mindenkorra történő közadakozás útján gyűjtessék egy alapítvány „Révész Imre emléke“ czim alatt, a magyar protestáns egyház-irodalom segélyezésére és fejlesztésére. — E végre egyfelől a tiszántuli egyházkerületben az egyházmegyék útján felhívattak az egyes egyházak önkéntes adományok gyűjtésére, de másfelől a testvér egyházkerületek s — helvét hitvallásuak és ágostaiak szintén felkértek a nemes célra történő adakozásra; az adományok Révész Bálint püspök urhoz

küldendők. — Mihelyt az egyházkerületek által eszközölt gyűjtés befejezve lesz s erről a jelentés beterjesztetik, fognak szólíttatni az egyházkerületek, hogy kebelökből szintén nevezzenek majd ki egy-egy tagot, s ezen vegyes bizottság lesz hivatva elkészíteni a részletes javaslatot a felől, hogy a kitűzött főczél, az egyháztörténeti irodalom segélyezése mi módon eszközöltessék.*) Továbbá az is kimondatott, hogy a legközelebbi közgyűlés alkalmával elhunyt jelesünk felett emlékbeszéd fog tartatni, melyet Szabó János a békés-bánati egyházmegye esperesje, mint a boldogultnak egykori kedves tanítványa fog tartani.

A vasárnap kérdésének tanulmányozásával megbízott küldöttség beterjesztette jelentését, melynek 1-ső szakaszában vázolja a külföldön megfigyelt vasárnapi mozgalmakat; a 2-dik szakaszban a kérdést megvilágosító elveket mutatja fel; a 3-dikban eszközöket és módozatokat ajánl a munkakör irányására s a cél lehető elérésére. A tanulmányozásról és gondos körültekintésről tanuskodó munkálat köszönettel fogadtatott s önállólag kinyomatni s ezen egyházkerületben az egyházakhoz megküldetni határozott tanulmányozás és figyelembe vétel végett.**)

A Philadelphiában tartott presbyteri gyűlés bizottságának szózata, az összes presbyteri egyházak lelkészeihez, presbytereihez és minden tagjaihoz a népesebb gyülekezetek presbyteriumaihoz meg fog küldetni felolvasás végett. Ezen meleg hangon irt testvéri szózat meg is érdemli, hogy gondolkozzunk felette és értsük meg annak nemes czélját és irányzatát.

A mint már a legközelebbi számban röviden jeleztük, a gyakorlati theologiai tanszékre Csiky Lajos ideiglenes tanár — ki 3 évig külföldi egyetemeken épen ily irányban képezte magát, s 3 év óta itt a debreczeni főiskolánál ezen tanszékhez tartozó tudományokat adta elő mint segéd és ideiglenes tanár — választatott meg 13 szavazattal 3 ellenében, mely Csécsi Miklós makói lelképásztorra adatott. — Meg kell azonban jegyeznünk, hogy egy némelyik lap tévesen közölte azt, mintha Csécsi M. e tanszékre ajánlkozott volna; ő arról hogy neve felemlítették e tanszék betöltésénél még csak sejtelemmel sem birt, tehát tudtán és akaratán kívül soroztatott ő a választhatók közé. — Az a közlemény sem felel meg az igazságnak, hogy K. Tóth Mihály indítványozta „miszerint a megválasztott tanár a szünidőkben valamely eklézsián magát a szónoki előadásban gyakorolja.“ — K. Tóth Mihály indítványa csak azt célozza, hogy a megválasztott tanár az egyházi élet megszemlélése s a gyakorlati lelképásztori teendők közvetlen megfigyelése szempontjából tekintszen szét az ország különböző pontjain, a mint ezt az egyházkerület az ezen tanszékre első ízben 1842-ben megválasztott Révész Bálint hittanárnak is jóakaratu utasításul adta.

A magyar protestáns egyetem, vagy is egy oly főiskola felállítása vagy berendezése tárgyában, melynél a jogi és theologiai szak mellett még önálló bölcsészeti tanfolyam is szerveztessék tanárképezdével, a mult évben meg-

*) Miként eddig is tettük, ugy jövőben is egész készséggel átszolgáltatjuk a Révész Imre emlékére küldendő adományokat, nyilvánosan számolván a lapunkhoz beküldött összegekről.

**) Gondoskodni fogunk, hogy lapunknak más egyházkerületből létező előfizetői is megkapják e mindenesetre nagy figyelmet érdemlő munkálatot.

választott bizottság fölterjesztette véleményes jelentését. — A bizottság nézetét az egyházkerület elfogadván, fölkérte nek a testvér ref. egyházkerületek, hogy e nagy fontosságú, magyar ref. egyházunkra nézve a tanügy felvirágozhatása érdekében életkérdéssé vált ügyben, a gyakorlati kivitel és megvalósítás céljából tanácskozássra a maguk részéről bizottsági tagokat kinevezni — a mennyiben még nem tették volna — mielőbb sziveskedjenek, s Révész Bálint püspök urat értesítsék, hogy a bizottság tagjait ide Debreczenbe alkalmas időben egybehívassa.

E nagy fontosságú javaslatból a főbb elveket s a költségirányzatot, a mennyibe kerülne az önálló bölcsészeti szak felállítása, majd jövő számunkban közölni fogjuk.

A díjlevelek jövőre csak egy eredeti példányban fognak kiállíttatni; olyan helyeken pedig, hol a lelkészi vagy tanítói hivatalokban teljesen egyenlő fizetés mellett, több egyén van alkalmazva, maguknak ezen hivataloknak részére — tekintet nélkül az alkalmazott egyének számára — fog a díjlevél egy-egy eredeti példányban elkészíttetni, és ezek az egyházkerületi levéltárban helyeztetvén el, az illető egyházmegye és egyházközség részére, mindkét esetben csak hiteles másolatok fognak azokból kiszolgáltatni. A belhivatalnokok a megválasztás alkalmával többé díjlevelet nem fognak kapni, hanem fizetéseikről, a levéltárban elhelyezve levő díjlevél számjára való hivatkozás mellett, csupán jegyzőkönyvi kivonat által lesznek értesítendőek.

Az egyházkerület még 1875. évben folyamodott volt első A paffy Mihály több rendbeli adománylevelei által a debreczeni főiskola javára adományozott kőszóbeli járandóságok ismét folyóvá tétele tárgyában a vallás és közoktatási miniszterhez: a tagadó válasz folyó évi április 24-én adatott ki. Ennek következtében elhatározta az egyházkerület, hogy miután a kérelmezés utja előtte bezárult, a törvényes jogkereset terére lép; megbizta azért a főiskolai gazdasági tanácsot, hogy ez ügyben indítsa meg a keresetet a magyar kir. államkincstár ellenében.

A Nagy József-féle alapítványt kezelő bizottság, az 500 frt ösztöndíjat Lévy Mihály gymn. segédtanár részére ítélte, a ki a külföldi egyetemeken meglátogatását a jövő iskolai évben kezdi meg.

Az egyházkerületi gyűlés örömmel vette tudomásul, hogy Sós vári Sós Gábor h. nánási lakos és országgyűlési képviselő, ki még 1879. évben megajánlotta, hogy egy olyan hagyományt tesz a debreczeni főiskola érdekében, melynek évenkénti kamat jövedelme elégséges lesz egy egyetemi tanszéknek is tisztességes fentartására: ezen hagyományról szóló végrendeletét püspök ur utján az egyházkerületi levéltárba már megőrzés végett behelyezte. Az egyházkerületi gyűlés hálás köszönettel fogadta a nemes célú hagyományt.

A nagy-szalontai ref. gymnasium még 1875. évben felekezeti jelleg nélküli 4 osztályu polgári iskolával összekötött gymnasiummá alakulván át, jelenleg pedig 6 osztályra szándékoltatván az pótoltatni, az egyházkerület a szalontai ref. egyháznak N. Szalonta városával kötött szerződését 6 esztendőre elfogadta és ujlag megerősítette; a körülmények és helyzeti viszonyok kényszerítő hatalma követelvén ezen szerződésnek elfogadását.

Beregme gyében Bilkén e nevezetes végponton, állandó lelkészi állás szerveztetik, melynek fentartásához az

egyházkerület a segélyegyleti alapból évenként 200 frttal fog járulni.

Voltak igen nagy számmal felebbezett peres ügyek, továbbá igen sok díjlevél, csere, eladási és vásárlási szerződések, melyek a gyűlés idejét május 2—7-ig igénybe vették, de ezeknek elsorolásával miután nem oly közérdekűek, nem fásaszthatjuk olvasóinkat.

T. S.

A Fördös jubileum.

— Kecskemét, 1881. Május 1. —

Lélekemelő ünnepnek volt színhelye Kecskemét, tanuja az oda sereglett szép közönség, tárgya Fördös Lajos, egyházunk ez oszlopférfa, irodalmunk e kedves veteránja.

A kecskeméti egyház rendezett emlékünnepet szeretett pásztorja 25 éves lelkészkedése alkalmából.

Az ünnepély isteni tisztelettel kezdődött, melyre már 7 órakor seregelt a közönség, s mely 8 órakor kezdődött a jubiléus pásztor megható szép imájával. Ezer meg ezer szemekbe könyv tolt, az öröm és hála könyei, midőn a mélyen meghatott pásztor áldást könyörgött a gyülekezetért, s a gyülekezet háláját, örömet és áldó fohászatát tolmácsolta pásztoráért. A kecskeméti főiskolai énekkar szabatosan előadott éneke után Baksay Sándor kun-szentmiklósi lelkész és főesperes lépett a szószékre, nagy szabásu beszédet tartva a jubileum jelentőségéről, hiven ecsetelve a jubiléus lelkész pásztori és irodalmi munkásságát, különösen kiemelve a kecskeméti iskola újjá szervezése és kibővítése körül szerzett halhatatlan érdemeit. — Nagy hatást tett e beszéd, nemcsak személyes vonatkozásai által, hanem vezérigéje alapján a gyülekezethez intézett amaz értelme által is: „Tartsd meg a mivel birsz, hogy senki el ne vegye a te koronádat.“ (Jelenések 3: 11.) A beszéd végeztével újra felzendült az ének, szerencsésen emelve az ünnepélyes hangulatot.

Templom után a küldöttségek tisztelgése következett, melyek elfogadására a főiskola csinosan ékesített diszterme szolgált. — Először a kecskeméti egyházmegye küldöttsége jött, melyben ott láttuk Filó L., Dobos János, Ádám Kálmán alesperes és Kovács L. lelkész urakat, Antos János tractualis gondnok, Magyar L. Gál P. tanácsbíró urakat. A megye örömeinek, tiszteletének és szeretetének, Filó adott ünnepélyes kifejezést. Azután jött a kecskeméti egyháztanács küldöttsége Ági László főgondnok vezetése alatt, ki egy szép beszéd kíséretében remek kötésű (meggyoszintű bársony, ezüst szegélylyel és kapsokkal) disz-bibliát és gyönyörű virágos selyem palástot nyújtott át a jubiléusnak, ki meghatottan mondott köszönetet egyháza e szeretetéért. Könyvek ragyogtak a szemekben, midőn az elérzékenyült pásztor felújítva a szép emlékeket, egyenkint megnevezte az imposans küldöttség azon ösz tagjait, kik 25 évvel ezelőtt mint presbyterek szintén részt vettek az ő beiktatási ünnepén. A kecskeméti főgymnasium tanári karának Csabay J. igazgató volt ékes szószólója; ezüst tollat és tintatartót adván a jubiléusnak irodalmi munkássága némi elismerésül. Azután jött Kecskemét városának tanácsa Lestár P. polgármester, a jogakadémiai tanári kar Csillery B., a reáliskolai professorus Dékány R. vezetése alatt, továbbá az ügyvédi kamara,

a tanító testület, az evangélikus hitközség, a róm. kath. papság, az izraelita hitközség előljárósága, a vallástanítók, a lapszerkesztőségek stb. küldöttségei.

Egy órakor a kaszinó nagy termébe disztrakomára gyűlt össze a társaság, mintegy 200—220 személy, Kecskemét elitje, felekezeti és nemzetiségi különbség nélkül. A jó zene, választékos ételek és borok csak fokozták a vidor hangulatot, mely tetőpontra hágott a számos komoly és vigtoasztok hatása alatt. Az első köszöntőt Mádi S. takarékpénztári igazgató mondotta a kecskeméti egyház nevében a jubiléus főpásztorra, kinek nevében Czelder M. felső-bányai lelkész mondott köszönetet, éltetvén Kecskemét ref. egyháza közönségét, mely ily példás jelét adja egyháza és papja iránti tiszteletének. Azután végetlen számú toasztok jöttek, közöttük különösen figyelem tárgyai a Doboséi, melyeknek szikrázó humora gyakran megnevettette a társaságot, mely 4 óra után oszolt szét.

Este még a tanuló ifjuság adott fáklyás zenét az ünnepelt lelképásztorának, ki szép szavakban köszönte meg az ifjuság e rokonszenvét.

Az általános örömben Kecskemét lelkes hölgyei is osztottak, disz-küldöttség által fejezván ki lelkészük iránti szeretetüket a parokhián; délután pedig a lelkésznet lepték meg érdekes ajándékokkal, diszes albummal, értékes „Aufsatz“-czal stb.

Igy folyt le ez emlékezetes s valódi örömteljes nap, melynek fényét nagyban emelték a nagy számú vendégek s még számosabb üdvözlő levelek és táviratok, az ország minden részéből.

— s — s.

T Á R C Z A

Magyarországon, 1650-ik évben tartott nagy zsidó zsinat leirása.

(Folytatás és vége.)

A hatodik napon némely farizeusok voltak ott, kik mint Krisztusnak nagy ellenségei fölállottak és azt mondták, magukra vállalják, hogy megfeleljenek az utolsó kérdésre és semmi esetre el nem fogadják, hogy ő vala a Krisztus. És ezek az okok, melyekkel véleményüket támogatják, nevezetesen: 1. Mert úgy jött ő a világba, mint közönséges és alacsony származásu ember, nem jogarral s királyi hatalmával: mert azt állíták, hogy Krisztus eljövetele dicsőséges lenne. 2. Felhozták ellene alacsony születését, a mennyiben atyja ács volt és ez (mondák) oly megalázkodás vala, melyre Krisztus ha eljő, nem fog képes lenni. 3. Vádolták őt, mint hamis Krisztust s Mózes törvényeinek ellenségét, ki törvényellenes munkákat teljesített s tanítványaitól is eltúrte, hogy teljesítsenek szombatnapon. Mert ők azt hiszik (mondák), hogy az igaz Messiás pontosan meg fogja tartani Mózes törvényeit. — Most már, bár azt felelték nekik, hogy az evangélium bizonyágot tesz Krisztusról, hogy betöltötte Mózes törvényét, visszavették azon feleletet, mert nem hitték s nem ismerték el az evangéliumot. De ezen okok sem elégitették ki a zsinatot, még mindig maradván fen bennük Krisztust illetőleg kételyek.

Ugy hogy miután a farizeusok elvégezték beszédüket, egy Ábrahám nevű rabbi állott fel s a farizeusok ellenében felhozta

a csodákat, melyeket Krisztus földön léte alatt véghez vitt, nevezetesen hogy a halottat újra életre támasztotta, a sántát járóvá, a vakot látóvá, a némát beszélővé tette; mi hatalom által cselekedte ő ezeket, kérlek testvéreim? Mire a farizeusok felállottak s felelni akartak neki s ez volt a felelet, melyet a zsinat előtt adtak: talán (mondák) ezen Jézus csaló volt és varázsló és úgy volt képes azon csodák véghezvitelére. És részünkről hiszszük, hogy mindazon csodák, melyeket véghezvitt, varázslás és igézet által voltak véghezvive, melyek által azok újra előbbi állapotukba lettek visszaállítva. De ezen felelet kevésbé elégítette ki a zsinatot és különösen Ábrahámot: mire Ábrahám felállott és így felelt: hogy tudta ezen Krisztus vakokká, sántákká és némákká stb. varázsolni őket, mikor úgy születtek, mielőtt maga Jézus Krisztus született, mi közülök némelyekről bizonyos? Ez paradoxnak látszott a farizeusok előtt. És valóban ezen érv tovább fűzése a farizeusokat csaknem sarokba szorította, de végre újra elkezdtek beszélni és ezen (jóllehet gyöngye és haszontalan) feleletet adták: talán — mondák — említett tehetetlen személyek más varázslók által tétették olyanokká és megesküdték, hogy ők sánták, vakok és némák. És bár ő maga nem született még akkor meg, mikor ezek születtek meg azon gonoszokkal, mindazáltal ezen Jézus nagyobb álnok levén s ügyesebb, mint előtte bármely varázsló, hatalom adatott neki a gonosz által, hogy megszüntesse azon igézetet, melyet mások vetettek. De volt ott a többiek között egy farizeus, Zebedeus nevű, ki valamennyi farizeus között, kik ott összegyűlve voltak, legesufosabb és káromlóbb módon szidalmazta Krisztust és ellene a leghevesebben erőszakolta a zsinatra azon dolgoit, de úgy sejtem senkinek, ki csak hallotta őt, még a zsinat tagjainak, vagy a farizeusoknak sem nagy öröme. És a mint a farizeusok szerepet játszottak Krisztus ellen, hasonlóképen tettek a sadduceusok is: mert a zsinat némely tagjai azon felekezethez tartoztak, kik aztán Krisztust semmissé és gyűlöletessé akarták tenni a többi zsidók előtt.

Megjegyzem, hogy úgy van az a farizeusokkal és sadduceusokkal, mint egyszer Heródeussal és Pilátussal volt: bár ez a kettő máskor nem tudott egymással kijöni, mindazáltal Krisztus megfeszítésében megtudtak egyezni. Így a farizeusok és sadduceusok, bár nagyon meg voltak is egymás között véleményükben oszolva, most mégis nagyon jól megegyeztek, hogy Krisztust hazugságaikkal, lármáikkal, istenkáromlásaikkal gyalázzák. Mert a sadduceusok s a farizeusok egyiránt mint nagy csalót és szemfényvesztőt vádolták őt, a mennyiben evangéliumában a halottakból való feltámadást tanítá, mit mi (mondák) tagadunk. — De nem csodálatos az, ha látjuk, hogy pártok egyesültek mások ellen valamely rossz czélból, mint azt saját tapasztalattal láttam 1650-ben (mint a mely év jubileumok éve vala). A mely időben nagy küzdelem vala a jezsuiták s a Szent-Ágoston rendjebeli barátok közt. És bár ellenségeskedéseik a pápa gondoskodása, ébersége által elsimultak, úgy hogy a világ akkor nem igen jegyezte meg őket, mindazáltal ezen tűz újra lángba tört ki, nagyobb (ugy értesültem) mint előbb, még nyilvános vitatkozásokba és egymás elleni keserű czivódásokba is, megnyitván a tévedések áramát s az egymás elleni visszavonást. Így egymás gyalázására törvén, a pápa azzal fenyegetőzött, hogy kiközösíti mindazon fekete, rágalmozó könyvek szerzőit, kik a klérus (mint nevezte őket) kisebbitését czélozták, meggyalázzván azt a világ előtt. De ezeket csak mellékesen.

A hetedik nap. Gyűlésünk hetedik napjához jövünk már, melyen ez volt a főkérdés: vajjon ha Krisztus eljött, miesoda irányadó szabályokat és rende-

teket hagyott ő egyháza számára? Ez nagy kérdés volt előttük, mert nem hittek az újtestamentomban s így nem akartak az által vezetetni, hanem más irányadó utasításokat óhajtottak e pontra nézve. Mire hatan a római klérusból, kik oly czélból küldettek ide a pápa által, hogy tanácsadók legyenek a zsinatban (kik közül kettő jezsuita volt, négy pedig barát, ketten Szent-Ágoston rendéből és ketten Szent-Ferencz rendéből) bebocsáttatván a zsinatba, elkezdtek fejtegetni előttük Róma szent-egyházának tanát és szabályait, melyet Krisztus szent, katolikus egyházaként magasztaltak előttük; és tanaikat Krisztus esalhatatlan tanául és szabályainak azon szabályokul, melyeket az apostolok hagytak az egyház számára örökre megtartandókul. És hogy a pápa Krisztusnak szent helytartója és Szent-Péter utóda. Részletekbe menve, állíták Krisztus valóságos jelenlétét az urvacserében, ajánlák ünnepeik vallásos megtartását, a szentek segélyül hívását, Szűz Máriához intézett imáikat, ennek fia fölötti parancsoló uralmát az égben, keresztjük és képeik szent használatát, bálványimádó és babonás isteni tiszteletük többi részeivel együtt: melyeket mind úgy ajánlottak, mint az apostolok tanát és szabályait.

De alig hallotta a zsidók gyűlése e dolgokat tőlük, rendkívüli izgalomba jöttek azokon, nagy lármát ütöttek ellenük, kiabálván: nem kell Krisztus, nem kell Szűz Mária, nem kellene nő-istenek, nem kell szentek közbenjárása, nem kellene szent kereszték, nem kell képek imádása stb. Bánatuk és izgalomuk oly nagy volt, hogy bármely kemény szívet is megindított volna látni és hallani őket: mert ruháikat szaggatták, hajukat tépték, fejükre port hánytak s kiáltozták: káromlás, káromlás, káromlás a Jehova és Krisztus, a mi királyunk ellen. És ezen nagy zavarban és felháborodottságban a gyűlés feloszlott.

De akarván valamit tenni, miután még nem határoztak, újra összegyűltek a nyolcadik napon, s mindaz, mit azon napon tettek, csak annyi volt, hogy a zsidók egy másik gyűlés fölött egyeztek meg, mely három év múlva vala tartandó; mi tehát elhatározottat végleges elszéledésük előtt.

Hiszem, mondja az elbeszélő, hogy sok zsidó volt itt, kiket könnyen rá lehetett volna venni, hogy ismerjék el az Ur Jézus Krisztust. — És az igazság okáért állítom, protestáns vallásunk dicsőségére s hittudásaink bátorítására, hogy a rabbik közül egy, kitűnő tag közöttük, velem tanácskozván, ily véleményt nyilvánított: hogy ő először is látta, hogy azok, kik Rómából küldettek, gyászos rövidségére lesznek zsinatunknak. 2. Hogy ő (mint bevallotta előttem), nagyon óhajtotta néhány protestáns hittudósnak gyűlésükön megjelenését és különösen angol lelkészeinkét, kik iránt nagyobb vonzalmat érzett, mint bárki más iránt a világon. Mert hitte, hogy mi nagyon szeretjük nemzetüket s lelkészeink iránti jó véleményének oka az vala (mint nekem mondá), mert gyakran hallotta, hogy azok rendesen könyörögnek nemzetük megtéréséért, melyről elismerte, hogy az irántuk való szeretetüknek kiváló jele: különösen magasztalta a londoni lelkészeket jeles szónoklataikért s az ő nemzetük iránti jótékonyágukért, mint azt sok utazótól hallotta. Azon felül azt mondá, hogy Róma egyházát bálványimádó egyháznak tartja: és ezért nem fogadja el vallásukat. De más zsidókkal társalognán, úgy láttam, azt hitték, hogy nincs más keresztyén vallás a világon, csak a Róma egyházé s a római bálványimádás miatt megbotránkoztak minden keresztyén vallásban. A miből az tűnik ki, hogy Róma a legnagyobb ellensége a zsidók megtérésének.

A zsidók legközelebbi gyűlése helyére nézve már az határozottat, hogy Szíriában legyen az; a mely országban én szintén voltam s társalogtam a rehabiták felekezetével, kik még mindig

megtartják régi szabályaikat és szokásaikat. Sem nem ültetnek, sem nem vetnek ők, sem házakat nem építenek, hanem sátorokban laknak és gyakran költöznek egyik helyről a másikra egész családaikkal, minden marháikkal együtt. Az olasz nyelv nagyon el van terjedve a világon s a zsidók épen olyan gyakran társalognak azon a nyelven, mint a magukén; s azért csak olyan könnyen társalogtam velük, mint ha beszélni tudtam volna saját nyelvüket. És ha Isten megengedi és alkalmat nyújt, örömmel elmegyek legközelebbi zsinatukra, mely 1653-ban lesz. Az Ur adjon annak sikert. — Irva általam: Brett Sámuel.

Közli: Csiky Lajos.

A liptói ág. hitv. ev. esperességéből.

A „Koronhev na Sionu“ című szláv egyházi lap f. évi 7-dik számában ily közlemény „Z Liptovského Senioratu“ olvasható, melyben cikkező elősorolja ugyan márczius hava 29-dik napján tartott esperességi gyűlésünk főbb határozatait, — de mert amaz általános ismert közmondás szerint „végén csattan az ostor“, személyem ellen fordul: neveztem cikket az igazság érdekében hallgatással mellőznöm nem lehet.

„Megbotránkoztatónak bélyegzi cikkező azon jelenetet, hogy — élve a cikkező szavaival — „noha gyűlésünk nyelve mint az magától értetődik a szláv nyelv s ekkoráig egy lelkész sem beszélt másképen: magyarul szólaltam föl;“ hogy „noha sok éven át szláv nyelven beszéltem, valahára — nehogy esperességünket s vele hazánkat valami vész érje, azon meggyőződésre jutottam, hogy magyarul mondjam el mondókámat;“ hogy midőn „átalános ellentmondás után a főispán s kerületi felügyelő urra — ki a múlt évi gyűlésünkön magyarul beszélt — hivatkoztam, hogy feledtem, miszerint a kerületi felügyelő ur: főispán a „magyar államban“ s mint olyan ex offo köteles magyarul beszélni s nem lelkész a tót egyházban.“ De hogy cikkező tisztársam kellő diszszel lássa el közleményét, két latin közmondást ekép idéz: „si duo faciunt idem non est idem“, „quod licet Jovi stb.“ s utal, hogy olvassam át Máté 18: 7-dik versét.“

Az igazság szempontjából szólalok fel s teszem a főnebbi cikkekre alábbi észrevételeimet.

Ha érintettem jelenet, illetőleg magyar nyelven való felszólalásom „megbotránkoztatónak“ volna bélyegezhető, esperességi gyűlésünk minden esetre megtette volna a megteendőket; — de nem csak hogy nem figyelmeztetett az általam netán megsértett rend s illem szabályaira, sőt felszólalásomat a főesperes ur hallgatagságával, az esperességi felügyelő ur pedig hosszabb beszédben védte. — Érintettem jelenet, illetőleg magyar nyelven való felszólalásom megbotránkoztatónak volna bélyegezhető — szóltak legyen eddig a lelkészek esperességünk gyűlésein csak is szláv nyelven: ha diplomatikus nyelvünk nem volna a magyar nyelv, — avagy ha oly körben emeltem volna fel szavamat, melyben az értelmiség, avagy ennek többsége fel nem tételhető. Ámde nyilván való, hogy ha magyar nyelven szólaltam fel: épen hazánk diplomatikus nyelvén szólaltam fel, hogy ha valamely esperességi gyűlésen értelmiség van jelen

— t. i. mint Liptóban a lelkészek, felügyelő urak — hogy ezen értelmiségtől a diplomatikus, tehát a magyar nyelv ösmerete feltételezhető. Beismerem, hogy esperességi gyűléseinken márczius 29-ig, ha beszéltem, szláv nyelven beszéltem, — de ha sok éven át méltányosság s illedelemmel viseltem magam, szláv nyelven beszélő tisztársaim irányában: elvárhattam, hogy épen oly méltányosan s illemteljesen fogja magát viselni szláv nyelven beszélő tisztársaim mind-egyike akkor, midőn az értelmiség, honunk szülöttjei s az Urban való rokonaim körében: hazánk nyelvén, tehát magyar nyelven mondom el véleményemet.

Hazafiságomat soha sem fitogtattam, de az igazság érdekében itt is ki kell nyilatkoztatnom, hogy midőn a szóban levő esperességi gyűlésen egyik tisztársam ily nyilatkozással akart elhallgattatni „törvényeink szerint mint szláv egyházban működő lelkész, csak szláv nyelven beszélhet“: határozottan nyilatkoztattam ki, — és pedig azon általános ismert evangélikus elv szerint, hogy gyűléseinken bárki is felszólalhat — „szólok tehát mint honpolgár, szólok mint hazafi; — magyarul kezdtem beszédemet, magyarul végzem be.“ Hanem az igazság érdekében még az „átalános ellentmondás“, nem különben a „főispán s kerületi felügyelő urra való hivatkozás“ mellett is kénytelen vagyok egyet-mást megjegyezni. Átalános ellentmondásról ugyanis nem lehet ott szó, a hol az esperességi gyűlésen összejött tisztársak közül az egyik, holmi régi határozatokkal akarja a magyar nyelven beszélő tisztársat mai napság elhallgattatni s ha az nem sikerül tehát zsémbel, — avagy ha az egybegyűlt tisztársak közül három-négy felemelkedik ugyan ülőhelyéről, de nyiltan nem szól csak duzzog; — általános ellenmondásról nem lehet ott szó, a hol az esperességi elnökségen kívül még egy tisztárs s több felügyelő urak nemcsak igazat adnak, de sőt védik a lelkészt akkor, midőn honunk nyelvén szólal fel. — Főszólamlásom után azonnal bekövetkezett megtámadtatás alkalmával is nem hivatkoztam Szentiványi Márton urra mint kerületi felügyelőre avagy főispánra: mert esperességi gyűlésünkön nem vett részt mint kerületi felügyelő s annál kevésbé mint a „magyar állam“ egyik főispánja, hanem igen is mint evangélikus egyházunk kipróbált bajnoka, mint magyar hazánk ernyedetlen munkása s nemzetünk tapasztalatdus fija, ki mint olyan nem „ex offo“, de meggyőződése, szive tiszta sugallata szerint beszélt magyarul.

Magam is némi rövid ékitménnyel láthatnám el rövid válaszomat, de tudván, hogy egy s ugyanazon Urnak a szolgálai, hogy egy s ugyanazon szöllőnek a munkásai, hogy egy s ugyanazon hazának édes gyermekei vagyunk: cikkező tisztársam közleményének ép úgy, mint rövid válaszomnak átolvasása után, nem tehetek mást, minthogy az egek Urához emelem szemeimet s Idvezitőnk példája szerint fohászodom hozzá eképen: „Szentelj meg minket a te igazsággal, a te beszéded igazság.“ Ámen.

Szent-Ivány, 1881. ápril 28.

Király Kálmán,
ág. hitv. ev. pap.

Nyilatkozat.

A Prot. egyh. s isk. Lap f. évi 19-dik számából meglepetve olvastam, hogy a tiszántuli egyházkerület közelebbi közgyűlésén, midőn a gyakorlati theologiai tanszék betöltése felől történt intézkedés: az én nevem is szóba jött, még az „ajánlkozottak“ között.

E közleménnyel szemben határozottan kijelentem:

1) Hogy én az említett tanszékre sohasem ajánlkozottam;

2) Hogy ajánlásomra senkit fel nem szólítottam; s ha valaki nevemet a választásnál felhozta is: ezt tudtom és beleegyezésem nélkül tette.

Makón, 1881. Május 11.

Csésesi Miklós,
makói ref. lelkész.

Különfélék.

A tiszáninneni e. kerület ez évi közgyűlését Miskolczon máj. hó 10-én nyitotta meg báró Vay Miklós főgondnok, ki ez évben az egyházi téren mindig bölcs és buzgó hivataloskodásának 58-dik évfordulóját érte meg. — A gyűlés, daczára a Mocsári Lajos és társai által kifejtett minden öröklődésnek, igen nagy többséggel kimondotta a zsinat megtartásának szükségességét, elfogadta a zsinat kitűzött idejét, és a zsinati választásokat a tiszántuli egyházkerület legközelebbi gyűlésének intézkedéseivel egybehangzólag elrendelte, valamint a zsinati költségek mikénti fedezéséről is intézkedett. Különben a gyűlés hangulatáról örvendetesen jelezhetjük, hogy a zsinat feletti viták nagy hévvel folytak ugyan, de egyszersmind ildomosan és maguk után semmi keserűséget nem hagyva. A magyar protestantismus közvéleménye nagy örömmel fogja tudomásul venni, hogy a tiszáninneni superintendens a zsinattal szemben eddig elfoglalt negatív álláspontját módosította. Kimondta továbbá a gyűlés, hogy Révész Imre emlékére a gyűjtőivek a tractusokban köröztetni fognak; az aláírások már a gyűlés folyamán megkezdettek.

Május 10-én 8 órakor a Rudolf trónörökös és Stephania hercegasszony nászünnepe alkalmából városunkban a nagy templomban főt. Révész Bálint püspök ur mondott szép imát. A jelenlevő nagy és fényes közönség templomunkból egyenesen a kath. templomba ment, hol szinte ünnepélyes isteni tisztelet tartatott.

A királyi tábla ítélete az 53. cikkre. A királyi tábla büntető tanácsában Május 11-én Vajkay Károly elnöklete alatt határozat hozatott az ismeretes perben, mely a kihágási törvény 53. §-ára vonatkozik. Az előadó Németh Péter volt, ki az ügyet kimerítő részletezéssel adta elő. Az előadás után több mint egy órai tanácskozás folyt, melynek befejeztével Vajkay elnök következő ítéletet hirdetett ki: Az első folyamodásu bíróság ítéletének Cselka Nándor és Kántor Lajos plébános és segédlelkész ellen hozott felmentő része helybenhagyatik. Az anyakönyv kijavítása iránti intézkedési részében megsemmisítetik, s végül az Ehlinger ellen kért büntető eljárás megtagadó részére nézve megváltoztatik. Mert Cselka ellenében, ki közvetlen és közvetve sem folyt be a keresztelés- és anyakönyvi bevezetésbe, helyesen mondatott ki a felmentés, de helyesen mondatott ki Kántor

ellen is, ki hivatalos kötelességének teljesen megfelelt, midőn megkérdezte nemcsak a tanukat, hanem a csecsemő apját is az anya vallása iránt, s így ő jóhiszeműleg járt el, hogy őt fölmenteni kellett s így a kihágási törvény 53. §-ába ütköző vétséget sem Cselka sem Kántor el nem követték, ennél fogva az I. bírósági ítélet eme része helyben hagyandó volt. Az anyakönyv kijavítási birói határozat megsemmisítendő volt, mert: ez nem tartozik a bíróság hatáskörébe, s mikor a büntető bíróság vétkeket nem mond ki — mint itt — akkor magánjogi, vagy közigazgatási intézkedésre a büntető bíróság hivatva nincsen. Végül, Ehlinger elleni büntető eljárás iránt tett ügyészi kérelem elutasításának részét megváltoztatni kellett, mert a kir. ügyész akkor, midőn jelenségét látta annak, hogy itt, ez esetben a lelkészségnek félrevezetése történt a bünt. törv. 400. §-ának esetére helyesen hivatkozott, s az eljáró bíróság csak az illetékességéhez tartozó ügyben járhat el, ez esetben pedig, a kir. ügyész kérelme feljelentésnek volt tekintendő, s minthogy az eljáró bíróság a bünt. törv. 400. §-a esetében nem illetékes, nem volt joga az ügyészi kérelmet elutasítani, hanem az iratokat elbírálás végett a büntető törvényszékhez áttennie kellett volna, s mivel ezt nem tette, a hozott ítélet ide vonatkozó része megváltoztatandó volt.

50 éves jubileum Máté-Szalkán. T. Csaholczy István ur máté-szalkai ref. egyháztanácsos f. hó 1-ső napján ünneplé egyháztanácsossá választatásának, s e tisztség folytonos viselésének 50-dik évfordulóját. A tisztelet és szeretet hódolatával vették őt körül e napon tisztársai. — A megindult szívek meleg érzését kifejező lelkipásztori üdvözlő beszéd alatt, melyet t. Papp Arthur helybeli lelkész tartott, láthatók voltak a jelenvoltak szemeiben a hű fáradozást jutalmazó hálakönyvek; s kegyeletesen örökítették meg az egyháztanácsosi jegyzőkönyv lapjain neve és buzgalma az ünnepeltnek, ki 4 lelkipásztor, 13 főgondnok mellett munkálkodott az Ur szőlőjében. Oldala mellől 3 lelkész és 42 presbytertárs szállanak egyenkint a sirba; ő maga pedig 80 év tisztes terhével vállain várja azon percet, midőn földi tevékenységét befejezve, a kevésre bizottak után többre bizatik. Vajha az ünnepelt férfit még sokáig legyen tevékeny Isten országa buzgó szolgálatában. — Az ünnepélyen a vidékről is többen voltak, tudósításunkat mi is lapunk egyik a vidékről jelenvolt barátjától kaptuk.

Révész Imre emlékére adakoztak: Kis Marjáról Könyves János lelkész 2 frt, kis marjai ref. egyház 5 frt, Mezei Imre 50 kr, Farkas Elek 50 kr, Farkas János 50 kr, Kis Marja városa 5 frt, Osváth Gyula 50 kr, Szász János 50 kr, Simándy Ferencz 50 kr, Grósz Béni 50 kr, Ö. Kiss István 20 kr, Kiss Elek 2 frt, összesen 17 frt 70 kr. Ujlaki Gábor vitkai lelkész 1 frt. — Az eddig hozzánk begyűlt összeg: **109 frt 70 kr.**

Tartalom: Egyházi kérdéseink a helyi sajtóban. — Középsiskolai tanárképzés. — Igehirdetés a reformátusoknál. — A tiszántuli ref. egyházkerület közgyűlésének közérdekebb tárgyai Május 2-7-ig. — A Fördös jubileum. — Tárca: Magyarországon, 1650-ik évben tartott nagy zsidó zsinat leírása. — A lptói ág. hitv. ev. esperességéből. — Nyilatkozat. — Különfélék.

Felelős szerkesztő: Tóth Sámuel. Szerkesztő társak: Békési Gyula, Gergely Károly, Géresi Kálmán.